

เลขที่ 29.1
วันที่ 3.1 พ.ค. 2566
เวลา 9.00 น.

สค. (eMail)

ส่ง : กพต.

รับที่ : ๕5709/66

30 พ.ค. 2566 เวลา 17.30 น.

ที่ พม ๐๕๐๕/ ๗๖๑๕

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
๑๐๓๔ ถนนกรุงเกษม แขวงคลองมอหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๖

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

เรียน เลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี

อ้างถึง ๑. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๑๓๔๘ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕

๒. หนังสือสำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๖๑๐๑ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
๑. หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะกรรมการรัฐมนตรี
  ๒. แบบรายงานสรุปผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
  ๓. รายงานการประชุมหารือการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
  ๔. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ที่ มท ๐๒๑๑.๔/๑๙๙ ลงวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๖๕
  ๕. สำเนาหนังสือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ด่วนที่สุดที่ อว ๐๒๑๓/๒๐๐๗๔ ลงวันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕
  ๖. สำเนาหนังสือกระทรวงแรงงาน ที่ รง ๐๕๐๒/๒๘๐๐ ลงวันที่ ๒๗ กันยายน ๒๕๖๕
  ๗. สำเนาหนังสือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ด่วนที่สุด ที่ กก ๐๒๐๓/๓๒๑๑ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๕

ด้วยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอเสนอเรื่อง รายงานผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มาเพื่อคณะกรรมการรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะกรรมการ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาลนำเสนอหรือมีคำสั่งให้คณะกรรมการฯ ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (นายจรินทร์ ลักษณวิศิษฏ์) กำกับการบริหารราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะกรรมการรัฐมนตรีด้วยแล้ว

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ สำนักเลขาธิการคณะกรรมการรัฐมนตรี มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๑๓๔๘ ลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ แจ้งต่อกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้เสนอเรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) สั่งและปฏิบัติราชการแทนนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งและมอบหมายให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการรับเรื่องนี้ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

/กระทรวง...

กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางและความเหมาะสมของข้อเสนอแนะดังกล่าว และสรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานดังกล่าวในภาพรวม แล้วนำเสนอรองนายกรัฐมนตรีที่กำกับ การบริหารราชการพิจารณาก่อน และส่งให้สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑.๒ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๕/๒๖๑๐๑ ลงวันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕ เร่งรัดดำเนินการ โดยขอให้สรุปผลการพิจารณาหรือผลการดำเนินงานดังกล่าวในภาพรวม ส่งให้สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรีภายในกำหนด เพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๑.๓ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวได้จัดประชุมหารือการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการ สค. (ศปก.สค.) ชั้น ๑๒ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Zoom Meeting

๒. เหตุผล ความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เรื่องดังกล่าวเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอ เรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) เรื่องที่นายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล นำเสนอหรือมีคำสั่งให้เสนอคณะรัฐมนตรี รวมทั้งสอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เพื่อให้เป็นไปตามข้อสั่งการของรองนายกรัฐมนตรี (นายวิษณุ เครืองาม) ที่มอบหมายให้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักในการรับเรื่องนี้ พร้อมนำข้อเสนอของ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปพิจารณาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นสมควรนำเสนอรายงาน สรุปผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะ กรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ต่อคณะรัฐมนตรีต่อไป

๔. สารที่สำคัญ ข้อเท็จจริง และข้อกฎหมาย

รายงานผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สรุปได้ดังนี้

๔.๑ ระยะสั้น ให้มอบหมายหน่วยงานของรัฐพิจารณากำหนดนโยบาย มาตรการ หรือ แนวทางในการใช้ห้องน้ำในสถานที่ราชการและหน่วยงานอื่นในกำกับของรัฐ

ผลการพิจารณา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นด้วยกับการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เพิ่มเติมจากห้องน้ำชาย และห้องน้ำหญิง โดยมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะฯ ต้องคำนึงถึง หลักสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ ๑) ความปลอดภัย เช่น ต้องไม่ตั้งอยู่ในที่เปลี่ยว หรือลับตา ๒) ความสะอาด ต้องถูกสุขลักษณะ สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานสุขอนามัยระดับประเทศของกระทรวงสาธารณสุข และ ๓) ความสะดวกใจของผู้ใช้บริการทุกเพศ ในส่วนของกระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือแจ้งเวียนหน่วยงาน ภายในกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอความร่วมมือหน่วยงานจัดให้มีห้องสุขาสำหรับบุคคลหลากหลายทางเพศ

/อย่างน้อย...

อย่างน้อย ๑ ห้อง หรือตามความเหมาะสมของแต่ละสถานที่ โดยติดป้าย All Gender Restroom และป้ายบอกทางให้ชัดเจน

๔.๒ ระยะยาว ให้มอบหมายหน่วยงานของรัฐทำการศึกษาและออกแบบการจัดทำห้องน้ำว่าห้องน้ำสาธารณะควรมีลักษณะอย่างไรจึงจะรองรับการใช้งานของบุคคลทุกคนได้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามหลักความเสมอภาค เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือระเบียบกฎเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ผลการพิจารณา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเห็นว่าการนิยามทางจัดทำห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ควรดำเนินการศึกษา วิจัยเพิ่มเติม โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

๑) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ดำเนินการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นต่อแนวทางการจัดทำห้องน้ำสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ในวันศุกร์ที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ระหว่างเวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการ สค. (ศปก.สค.) ชั้น ๑๒ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Zoom Meeting ร่วมกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาแนวทางการจัดทำห้องน้ำสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เสนอคณะกรรมการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ (คณะกรรมการ สทพ.) พิจารณาต่อไป

๒) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาห้องน้ำสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และได้จัดทำแบบแปลนห้องน้ำสาธารณะเพื่อการท่องเที่ยวระดับสากลเพื่อรองรับทุกเพศ ทุกวัย รวมถึงผู้พิการ ซึ่งแบบแปลนดังกล่าวสามารถใช้เป็นทางเลือก เพื่อพิจารณาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสถานที่ต่าง ๆ ได้

๔.๓ ให้มอบหมายกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และหน่วยงานที่จัดบริการสาธารณะอื่นที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศให้แก่บุคลากรภาครัฐและประชาชนทั่วไป

ผลการพิจารณา

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวจะดำเนินการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศผ่านกลไกผู้บริหารด้านการเสริมสร้างบทบาทหญิงชาย (Chief Gender Equality Officer - CGEO) และศูนย์ประสานงานด้านความเสมอภาคระหว่างหญิงชาย (Gender Focal Point - GFP) ในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน ๑๓๘ หน่วยงาน ให้สอดคล้องกับหลักการไม่เลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ รวมถึงหลักการสากลต่าง ๆ

รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒

๕. ผลกระทบ

การมีห้องน้ำสาธารณะที่รองรับการใช้งานของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศก่อให้เกิดผลดีทำให้บุคคลหลากหลายทางเพศ สามารถใช้บริการห้องน้ำสาธารณะได้ตรงตามอัตลักษณ์ทางเพศ หรือตามการแสดงออกทางเพศของตนได้อย่างสะดวกใจ มีความรู้สึกปลอดภัยในการเข้าใช้บริการ รวมถึงเป็นการเปิดกว้างทางพื้นที่ให้กับบุคคลหลากหลายทางเพศที่แสดงถึงการเคารพและยอมรับในความต่างหลายหลายทางเพศในสังคมไทย โดยปราศจากอคติและการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล

๖. ความเห็นหรือความเห็นชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๑ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดประชุมหารือ การดำเนินงานตามข้อเสนอแนะกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงสาธารณสุข เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๕ เวลา ๑๓.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการ สค. (ศปก.สค.) ชั้น ๑๒ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Zoom Meeting โดยที่ประชุม มีมติให้นำเสนอรายงานผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ต่อคณะรัฐมนตรี ทราบต่อไป

รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๓

๖.๒ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีหนังสือถึงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยในภาพรวมเห็นด้วยต่อข้อเสนอแนะกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ดังนี้

๑) กระทรวงมหาดไทย แจ้งว่าได้มีการดำเนินงานต่อกรณีการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะ สำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีหนังสือแจ้งเวียนหน่วยงานภายในกระทรวงมหาดไทย เพื่อขอ ความร่วมมือหน่วยงานจัดให้มีห้องสุขาสำหรับบุคคลหลากหลายทางเพศอย่างน้อย ๑ ห้อง หรือตามความ เหมาะสมของแต่ละสถานที่ โดยติดป้าย All Gender Restroom และป้ายบอกทางให้ชัดเจน
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๔

๒) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เห็นด้วยกับการจัดให้มี ห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เนื่องจากการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน สำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยยังคงห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงไว้ และเพิ่มห้องน้ำกลางสำหรับ ทุกเพศ
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๕

๓) กระทรวงแรงงาน เห็นด้วยกับการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความ หลากหลายทางเพศ โดยยังคงห้องน้ำชายและห้องน้ำหญิงไว้เช่นเดิม และจัดให้มีห้องน้ำกลางสำหรับทุกเพศ อย่างน้อย ๑ ห้อง ซึ่งอาจดัดแปลงจากห้องน้ำคนพิการในห้องรับการใช้งานของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น มีโถสุขภัณฑ์ที่ไม่แบ่งแยกเพศ มีพื้นที่เอวกประสงคสำหรับเปลี่ยนเสื้อผ้า และพื้นที่สำหรับเปลี่ยนผ้าอ้อม และป้ายสัญลักษณ์ว่าเป็นห้องน้ำสำหรับทุกเพศ
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๖

๔) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ให้ความคิดเห็นต่อการจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะ สำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นเรื่องที่ต้องทำการศึกษาโดยละเอียด ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาตัวบท กฎหมายกรณีตัวอย่างการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างองค์ความรู้ต่อการนำไปบริหารจัดการและประยุกต์ใช้ ตลอดจนการนำไปประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการปรับปรุงกฎหมายก่อนการพัฒนาให้เป็นรูปธรรม ต่อไป โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จะดำเนินการศึกษาแนวทางการ พัฒนาห้องน้ำสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

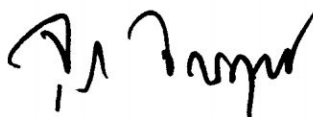
รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๗

๗. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พิจารณาแล้ว เห็นควรรายงานผลการพิจารณาในภาพรวมต่อข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง ข้อเสนอแนะกรณีจัดให้มีห้องน้ำสาธารณะสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายจิติ ไกรฤกษ์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
กองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ
โทร. ๐ ๒๖๕๙ ๖๗๔๑
โทรสาร ๐ ๒๖๕๙ ๖๗๔๒
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ sncdwf@gmail.com